

Joeri Pogrebnijsko
(regisseur 'De Meeuw')

Joeri Eriomine
(regisseur 'Zaal 6')

Genrieta
Janovskaja
(regisseur
'Hondehart')

Eimuntas
Necrosius
(regisseur 'Oom
Wanja')

grafie. Er wordt gedokterd aan een nieuw subsidiëringssysteem. Tot nog toe kregen alleen de officiële gezelschappen overheidssteun. Daar zouden binnenkort ook de professionele studiotheaters kunnen van genieten. Want daar moet het kaf van het koren gescheiden worden. Alhoewel de meeste nog altijd amateuristisch van aard zijn, trekken hoe langer hoe meer trekken regisseurs en acteurs uit de officiële gezelschappen naar de studio's. Daar ontstaan de nieuwe 'avant-garde'groepen. De bekendste zijn op dit ogenblik deze van Eimunts Nekresius, nu te gast in Antwerpen en van Anatoli Vasiljev, dit seizoen gast van het Kaaitheater. Maar zo merkt Smeljanski op, het succes van sommige van die gezelschappen in het buitenland schept problemen. Zij zijn nog zelden aan het werk in eigen land en het valt op hoe sommige regisseurs erg vlug weten in te spelen op westerse gevoeligheden.

Laboratorium-gezelschappen

Toch is alle hoop gevestigd op de studio's. Daaruit moet tijdens deze periode van herstructurering, perestroika, de basis groeien voor het theater van de nieuwe tijd. Daar kan intenser en vrijer gewerkt worden. Zo heeft bijvoorbeeld de repetitiezaal de vormgeving van de productie *Zaal 6* vastgelegd. Een vierkant speelveld, errond een houten schutting, tussen de kieren gluren de 70 toeschouwers. Zij kijken naar de gekken zoals Tsjechow die zo mooi in zijn novelle neergezet heeft; maar hier wordt fysiek geweld aan toegevoegd, het lijkt wat op het theater bij ons uit de zestiger jaren, zoals Hugo Claus dat beschreef. Maar plots komt de schok, wanneer de goede dokter, die verbeteringen wil doorvoeren zelf bij de gekken wordt opgesloten. Is dit een waarschuwing aan de nieuwe leiders of is het een teken dat Stalin en Brezjnev niets nieuws hebben uitgevonden? Historische analyse!

Studio Krasnaya Presnya, genoemd naar een wijk in Moskou, niet ver van het Stanislavski-museum, is de oudste studio van Moskou. Dit theater heeft de stagnatie-periode van de jaren zeventig overleefd en wil nu, sinds de komst van regisseur Yuri Progrebnit-

cho, zuiver professioneel gaan werken. De toeschouwer zit in dat oude pand met kale muren met zijn neus op de acteurs. En niettegenstaande er een groot portret van Stanislavski in het kantoor van de directeur hangt, zie je juist een tegenovergestelde stijl. Niet toevallig komen zowel de regisseur als verschillende van de acteurs uit het Tagankatheater. Er wordt gespeeld 'naar Tsjechow', luchtig en licht, met provocerende nonchalance. Dit wordt één van de meest extravagante theaters van Moskou genoemd. Het Atelier Ste Anne in Brussel probeert volgend seizoen dit gezelschap te strikken met drie verschillende producties. Het voorstel wordt geopperd om binnenkort deze avant-gardestudio onder te brengen onder de noemer 'laboratoriumtheater'. Daarmee ligt de erkenning van dit soort werk meteen vast.

Er blijven vele angels

De directeurs van de officiële en dus grotere gezelschappen kijken op dit ogenblik nogal jaloers naar dat buitenlands succes van die studio's. Bij hen moet nog veel gebeuren. "Wat een werk ligt hier voor de boeg," zucht Genrieta Janeskaya. Sinds twee jaar is ze directrice van het theater van de Jonge Toeschouwer, nadat zij daar met veel tegenstand een productie voor volwassenen heeft opgezet. *Hondehart* is een bewerking van een verhaal van Boelgakov. De première vond plaats in mei '87 en kende meteen een schandaalsukses. Een wetenschapper ziet de gevolgen in van zijn ingreep in de natuur - hij maakt van een hond een levensgevaarlijk monster - en maakt dit weer ongedaan. "Ik geloof niet in radicale veranderingen," zegt Janoskaya, "maar in de gewone evolutie van de mensheid." Heel Moskou is sindsdien deze productie komen bekijken. Voor Antwerpen was ze al in tal van westerse steden en landen te zien, tot in Israël. Maar nu zit de nieuwbakken directrice daar, "wat moet ik met 53 acteurs in vaste dienst, met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar, en dat voor een kindertheatergezelschap."

Het is de hoogste tijd dat gezelschappen afgeslankt worden, met de mensen op en achter het toneel. Een grotere mobiliteit van de acteurs wordt gestimuleerd. Tegelijk moet be-

let worden dat theaters, nu ze zelf hun inkomsten mogen beheren, op kassuccessen gaan teren, want dat verschijnsel doet zich nu al voor. De grote vraag is, vanuit de Theaterbond, die democratisch verkozen is, hoe ze alle gezelschappen kunnen betrekken bij de beweging die in gang is gezet, hoe ze dat theateravontuur levend gaan houden zonder in een nieuwe institutionalisering te vervallen. Er wordt serieus geknokt, maar ook, met stille angst, gegokt.

Pol Arias